

SAVEZNO SAVJETOVANJE ARHIVSKIH RADNIKA JUGOSLAVIJE,

POSTOJNA, 18—20. 10. 1989. France Prešern, razgraničenje arhivske građe te dosadašnja primjena AOP-a u arhivskoj službi — na prvi pogled nemaju neke bliže veze; međutim, Savezno savjetovanje arhivskih radnika Jugoslavije (održano je u Postojni od 18. do 20. 10. 1989. godine) pokazalo je da se mogu naći dodirne stručne točke između tih tema. Naravno, raznolikost tematike pridonosi svojevrsnom oživljavanju interesa slušateljstva sastavljenog od osoba različita predznanja i znanja o pitanjima o kojima je riječ. Međutim, ovdje treba upozoriti i na jednu specifičnost problema. Naime, u novije doba dolazi u nas do pojačanog interesa za upotrebu pisane baštine, ali i za sve češće zloupotrebe povijesnih izvora, do sada uglavnom u aktualne političke i političke svrhe. Taj problem, doduše, prisutan je u ljudskom društvu otkada ono organizirano i postoji, ali redoviti je primjer da se za arhivalijama osobito poteže u težim kriznim vremenima, na umjetan način, štoviše — komponirajući rezultate njihova proučavanja. Naravno, do zloupotrebe dolazi se manje ukoliko je veća društvena briga za arhive — ta prastara pohranilišta povijesnih izvora, zatim ukoliko je viši stupanj središnosti i obrađenosti arhivske građe, a time i njene pristupačnosti. Tome cilju, između ostalog, služi i praksa razgraničenja građe između pojedinih institucija — bilo da su ovlaštene i zadužene da ih čuvaju, bilo da su stjecajem okolnosti došle u posjed povijesnih izvora. Ovo posljednje čest je slučaj i u nas, u zemlji u kojoj je — od kraja do kraja — različita tradicija brige o arhivalijama ili je do naših dana — čak i nije bilo. Tako su neke jugoslavenske sredine došle u posjed i hrvatskih arhivalija — i obratno, koje im ne pripadaju po arhivskim ususima, što — nerijetko — otežava i njihovo korišćenje od strane zainteresiranih znanstvenika, stručnjaka i drugih građana. Koji put ta raznolikost u mjestu čuvanja izvora može donijeti i znatne poteškoće (npr., to se tiče građe koja je za II. svjetskog rata i prije njega odnesena u Austriju i Italiju). Međutim, pitanje razgraničenja nije pravno ni arhivistički definitivno uobičajeno kao problem koji se može riješiti na svjetskoj razini, pa ni u globalnim crtama, pa dolazi do svakakvih problema i u lokalnim razmjerima (npr., već je »star« spor između historijskih arhiva Pazina i Rijeke oko pripadnosti pojedinih arhivskih cjelina te Historijskog arhiva Karlovac i Arhiva Hrvatske).

Tome problemu — kao izuzetno značajnome — posvećeno je bilo dvodnevno savezno savjetovanje jugoslavenskih arhivskih radnika u Postojni, koje su organizirali Savez arhivskih radnika Jugoslavije i Arhivsko društvo Slovenije. Taj stručni skup, koji je imao i neke znanstvene elemente, radio je u tri cjeline. U prvoj su podnesena tri referata o životu i djelu velikoga slovenskog pjesnika Franca Prešerna, odnosno o arhivskim i drugim izvorima koji se odnose na njega. Druga tema obuhvaćala je centralni problem — razgraničenje građe, o kojemu se raspravljalo s različitim stajališta — govor je bio o ciljevima i značaju, o pravnoj osnovi, o iskustvima iz raznih naših krajeva, o razgraničenju izvora između samih arhiva, između arhiva, muzeja, knjižnica, instituta, itd. Treća grupa saopćenja dala nam je uvid u dosadašnju primjenu automatske obrade podataka u arhivskoj službi, koja sve više dolazi do izražaja i u Jugoslaviji. Evo imena referenata i naslovi

njihovih referata: dr. Boris Paternu: Življenje in d. . . o dr. Franceta Prešerna, Vinko Demšar: France Prešern u arhivskem gradivu Zgodovinskega arhiva Ljubljana, Evica Micković-Olga Latinčić: Arhivska građa o France Prešernu u Arhivu Bleda, dr. Bogdan Lekić: Cilj i značaj razgraničenja arhivske građe, Jovan Popović: Pravne osnove o razgraničenju arhivske građe u važećem zakonodavstvu, Seada Hadžimehmedović: Iskustva Arhiva Bosne i Hercegovine na razgraničenju arhivske građe sa ostalim ustanovama u republici, dr. Đuro Zatezalo-Marijan Rastić: Dosadašnja nastojanja u razgraničenju arhivske građe u SR Hrvatskoj, Mladen Radić: Stanje arhivske građe u posedu muzeja na području Historijskog arhiva Osijek, Cvetanka Pejkovska-Mirjana Slavejkova: Dosadašnja iskustva u razgraničenju arhivske građe u SR Makedoniji, dr. Duša Krnel-Umek: Razmejitve arhivske građe in knjižnega gradiva, Branko Suštar: Arhivi in muzeji — od konkurence k sodelovanju pri varstvu arhivskega gradiva, Marjeta Čampa: Razmejitve arhivskega gradiva na Inštitutu za novejšo zgodovino v Ljubljani, Janez Kopač: Razmejitve arhivskega gradiva med arhivi in muzeji, Milić Petrović: Razgraničenje arhivske građe i registratura u SR Srbiji, mag. Janoš Doboš: Razgraničenje nadležnosti između arhiva, muzeja i biblioteka, Milica Miličević: Razgraničenje arhivske građe federacije, dr. Miroslav Luketić: Dosadašnja iskustva na AOP arhivske građe, Damir Zagotta: Baze podataka arhivskog informacionog sistema u SR Hrvatskoj, Milan Bizja-Darja Mlakar: ARMIDA — programski paket za delo v arhivih, Adrijan Kopitar: Popisovanje fonda Planske komisije NR Slovenije 1945—1952. s pomočjo osebnega računalnika, mag. Peter Pavel Klasinc-Miran Novak: Izkušnje pri uvajanju in uporabi računalnika u Pokrajinskem arhivu Maribor, Vojislav Prodanović: Iskustva Arhiva Jugoslavije na AOP.

Bilo je i više priloga u diskusiji.

Na savjetovanju su — kao što je vidljivo — podnesena i tri saopćenja četvorice autora iz SR Hrvatske, i to u okviru druge i treće teme. Tako su Marijan Rastić iz Historijskog arhiva Zagreb i dr. Đuro Zatezalo iz Historijskog arhiva u Karlovcu podnijeli spomenuti zajednički prilog; referenti su skladno iznijeli historijat problema, ukazali na to kako se on rješava ili ne rješava, i kako bi se trebao razriješiti u SRH; upozorili su i na neka konkretna pitanja, Mladen Radić iz Historijskog arhiva Osijek osvrnuo se na specifičnu situaciju u kojoj — osim arhiva — i muzeji posjeduju arhivsku građu. Damir Zagotta iz Arhiva Hrvatske dao je uvid u najnoviju problematiku koju arhivi tek načinju i od koje se mnogo očekuje, naravno u pozitivnom smjeru. Sva su četvorica referenata iz SRH lijepo reprezentirala arhivsku službu SR Hrvatske, na odgovarajući način stručnog izlaganja.

U toku savjetovanja — kako je već običaj prigodom ovakvih skupova — održano je i niz sjednica foruma i komisija Saveza arhivskih radnika Jugoslavije i drugih arhivskih tijela. Tako su, npr., održane sjednice Predsjedništva Saveza arhivskih radnika Jugoslavije, Savjeta za koordinaciju rada arhiva u SFRJ (dvije sesije), te »Okrugli stol« arhivara Arhivskog društva Slovenije. Ova posljednja akcija naročito upada u oči jer se u SR Hrvatskoj na tako nešto može samo pomišljati. Međutim, činjenica jeste da slovenske arhivske kolege pažljivo njeguju svoje odnose s kolegama u registraturama, redovito se s njima sastaju organizirano i stručno, pa nije onda čudno što su sada obrađivali i temu »Predavanje arhivske građe u arhiv«. Poznato je: ako je odnos arhivara prema građi u nastajanju pravilan — pola je posla obavljeno i za arhivske radnike kada preuzmu zrelu građu.

Trećeg dana organizirana je stručna ekskurzija Postojna—Lipica—Bazovica—Veliki Repenj—Trst—Postojna.

Razgraničenje dragocjene baštine — važan je i osjetljiv problem. Sada, kao što je vidljivo, u Postojni se krenulo od poznatoga, o čemu se još uvijek može i treba govoriti — govoreno je o važnome problemu koji se tiče

svih naših građana a ne samo stručnjaka (nije, npr., svejedno da li mu se dokumenti nalaze pri ruci u radnom mjestu ili u mjestu rada i življenja, ili u nekom udaljenijem mjestu), o najnovijim rješenjima sistemom kompjutora — te budućnosti i naših arhiva koja je već na pragu a od koje se mnogo očekuje. Treba reći i to da je savjetovanje bilo uzorno organizirano — kako je to već tradicija u Sloveniji, s nešto manje sudionika nego što se to do sada uobičajilo (očito zbog ekonomskih razloga), te da je većina referata pripremljena s izuzetnim trudom, uz visoku profesionalnost, a, samo ponegdje, i uz znatnu znanstvenu akribiju. Zbog svega se toga s velikim zadovoljstvom može istaknuti da se mogu očekivati i nešto plodniji, praktični rezultati ovoga opće jugoslavenskog simpozija i početak življega rješavanja poznatoga problema razgraničenja građe. (PETAR STRČIĆ)

SAVJETOVANJE ARHIVSKIH RADNIKA SRH (1989). U Zagrebu i Tuheljskim toplicama od 9—11. listopada 1989. god. održano je savjetovanje Saveza društava arhivskih radnika Hrvatske pod nazivom »U susret 900 godina Zagreba«. Savjetovanje su zajednički organizirali SDARH, Historijski arhiv u Zagrebu, Arhiv Hrvatske i Arhiv Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske. Tema savjetovanja bila je posvećena razvoju uprave u SR Hrvatskoj od 1945. do 1946. godine. Sudionike savjetovanja pozdravili su predsjednik Skupštine grada Zagreba dr. Mato Mikić i potpredsjednik Sabora SRH dr. Tomislav Đorđević. Uvodni referat o razvoju uprave grada Zagreba od 1851. do 1965. god. dao je direktor Historijskog arhiva u Zagrebu Marijan S. Rastić.

Stručni dio savjetovanja nastavljen je u HTC »Mihanović« u Tuheljskim toplicama referatima i koreferatima naših istaknutih znanstvenika (prof. dr. Milan Ramljak, »Razvitak uprave u Hrvatskoj u razdoblju 1946—1963.«) i arhivskih radnika. Osim Davorina Eržišnika koji je uspjehu savjetovanja pridonio izradom dva referata o vrlo značajnim temama iz ove oblasti (»Organi i organizacije Republike u razdoblju 1953—1963.« i »Uredsko poslovanje organa uprave u razdoblju nakon 1945. g.«), treba istaknuti aktivni doprinos mlađih arhivskih radnika iz većeg broja naših arhivskih ustanova (B. Džidić, »Središnji organi vlasti u NRH u razdoblju 1945—1963.«, N. Ječecanin, »Razvoj organa uprave u NR Hrvatskoj (oblasti, okruzi i kotari) 1945—1962.«, D. Pajalić, »Sačuvanost građe uprave u SR Hrvatskoj 1945—1962.«, V. Pavliček, »Povezanost promjene stvarne i mjesne nadležnosti na primjeru kotara Varaždin u razdoblju 1945—1967.«, B. Zakošek, »Organi uprave na području Istre od 'Sporazuma o Julijskoj krajini' do raspuštenja«, D. Validžić, »Oblici privrednih asocijacija od 1945—1962.«, S. Šadek i K. Miholović). U okviru savjetovanja učesnici su posjetili Klanjec upoznavši se sa Muzejom A. Augustinčića i prekrasnim kulturno-povijesnim dvorcem Miljana. Savjetovanje je završilo drugarskim susretom učesnika savjetovanja u Kumrovcu.

Organizatori savjetovanja su materijalne i druge probleme vezane uz održavanje savjetovanja rješavali suradnjom sa većim brojem sponzora od kojih valja istaknuti Primat-Maribor, Paloma Sladkogorska, ZET — Zagreb, TRC »Mihanović« — Tuheljske toplice, SG Zagreba, Skupštinu općine Dugo Selo, USIZ kulture grada Zagreba, INA-NAFTAPLIN — Zagreb, Chemocolor — Zagreb, Jugorapid — Zagreb i niz drugih.